

Kirkeomgivelser for Tjæreby Kirke

Indledning

De danske middelalderkirker udgør i kraft af deres alder, kulturhistoriske baggrund og ikke mindst deres placering i landskabet et vigtigt element i det danske kulturlandskab.

Gennem tiden har kirken været højt værdsat og beskyttet af den lokale befolkning, men den rivende udvikling i dette århundrede både i by og på land har nødvendiggjort en yderligere indsats for bevaring af kirkemiljøerne.

Allerede i 1940-erne og 1950-erne blev der især på initiativ af provst Johan Exner udført et stort arbejde for at beskytte vore kirker, og der blev i disse år gennemført henved 4.500 frivillige fredninger omkring kirkerne.

I 1980'erne indledte Vestsjællands Amt et stort arbejde med at få sikret landsbykirkernes omgivelser. Der blev lavet en række ideoplæg, der udpegede indsigtslinjer/kirkeomgivelser til de enkelte kirker. Imidlertid har det vist sig, at der igennem tiden er blevet ændret i de landskabelige forhold omkring kirkerne, så der enkelte steder er etableret eller fjernet byggeri, tekniske anlæg eller høj beplantning, hvilket har medført en ændring i kirkemiljøet og krævet en ny udpegning af kirkeomgivelserne, der er mere tidssvarende. Derfor har Slagelse Kommune i forbindelse med udarbejdelsen af Slagelse Kommuneplan 2017 valgt at revidere kirkeomgivelserne med udgangspunkt i de omgivelser, som blev lavet af amtet.

Arbejdsmetode

Forud for registreringsarbejdets påbegyndelse har Slagelse Kommune holdt et oplæg for Slagelse-Skælskør Provsti og menighedsrådsformændene, hvor der blev orienteret om arbejdets omfang, og hvordan de vil blive inddraget. Herefter har kommunen registreret alle kirker og lavet forslag til nye kirkeomgivelser i perioden januar til juni 2016. Forslagene til de enkelte kirkers reviderede omgivelser er sendt i høring hos menighedsrådene i perioden fra den 30. juni 2016 til den 12. august 2016. De kommentarer, som kommunen har modtaget i høringsperioden, er forsøgt indarbejdet i de reviderede kirkeomgivelser.

I foråret 2017 sendes Slagelse Kommuneplan 2017 med de reviderede kirkeomgivelser i 8 ugers offentlig høring, og her har alle mulighed for at kommentere på indholdet.

De reviderede kirkeomgivelser vedtages sammen med Slagelse Kommuneplan 2017 i sommeren 2017 og er herefter gældende.

Anvendelsesmuligheder

De udarbejdede ideoplæg for kirkeomgivelserne skal danne et fælles administrationsgrundlag for kommune og menighedsråd og kan samtidig fungere som vejledning for den enkelte landsbys beboere.

I kommunen kan oplæggene anvendes ved udarbejdelse af kommuneplan og lokalplan samt ved zonesags- og byggesagsbehandling. For menighedsrådene kan oplæggene anvendes som vejledning i bevaring og forbedring af de offentlige arealer såsom kirkegård, parkeringsplads og lignende.

Tjæreby Kirke

Tjæreby by ligger ved Skælskør-Næstved-landevejen. Terrænet omkring byen er svagt bølget og ikke særligt højtliggende. Nord for byen løber jernbanestrækningen Skælskør-Dalmose. Landsbyen markerer sig klart i engarealerne. Dette efterhånden afvandede og kultiverede landskab strækker sig ned til Basnæs jorder i den sydlige del af sognet. De vidtstrakte kystnære skovområder blev fortrængt, efterhånden som det blev sikkert at bo i området. Landsbyerne Bastnes og Nybølle opstod, men forsvandt i løbet af middelalderen hvor herregården Basnæs blev oprettet. Det åbne kulturlandskab er nu præget af den intensive stordrift.

Omkring udskiftningen bestod landsbyen af en sydlig og en nordlig gårdklynge. Den nordlige gårdklynge lokaliseret omkring kirken. Da landevejen blev udbygget, førte man den igennem engarealerne nord for landsbyen. Byen blev således forskånet for et større vejanlæg. Den tidligere jernbanestrækning har ikke påvirket byens struktur, som man ellers ofte ser i stationsbyer. Derimod er der sket en udfyldning i hullerne og bebyggelse ud i tidligere gadejord.

Kirken ligger på den nordlige højning i byens udkant. Den høje bygning fremstår gulkalket med vingeteg. Den romanske del er opført i kampe- og frådsten. I 1300-tallet er der sket en del gotiske omdannelser, deriblandt det høje og anseelige tårn opført i munkesten. I de nære omgivelser er præstegården forsvundet, og en ny bolig er opført. Omkring haven ses et stendige, og vest for smedjen i den sydlige kirkegårdsmur lå i 1800-tallet en gård. Omkring Kirkevej er der bevarede huse fra udskiftningen og skolen, der er bygget på forhenværende gadejord.

Kirkeomgivelser for Tjæreby Kirke

Indsigt til kirken fra nord

Fra nord ses kirken ad Lundstorpvej. Herfra ses kun kirketårnet, da kirken er omkranset af beplantning.

Indsigt til kirken fra øst

Fra øst ses kirken langs Birkemosevej. Pga. det kuperede terræn er det forskelligt, hvor stor en del af kirkebygningen der kan ses; enkelte steder ses hele kirkebygningen og andre steder ses kun kirketårnet.

Indsigt til kirken fra syd

Fra syd ses kirken fra Vedskøllevej ved Vedskølle landsby. Selvom der er ca. 2 km til kirken herfra, kan man se det meste af kirkebygningen, og kirkens gule farve er let genkendelig.

Indsigt til kirken fra vest

Fra vest ses kirken langs Spydagervej og Tystoftehusevej. Herfra ses kirken kun, når der ikke er blade på træer og buske, da bygningen er omkranset af beplantning.

